

Tekstil zdaj! Oloop design

Dejavno učenje
BARBARA PREDAN

Tekstil ZDAJ! Dejavno učenje
12.–27. 10. 2016

Sledi opazovanja začasne tekstilne delavnice, katere vrata so Oloopke na široko odprle vsem, ki so se želeli s tekstilom (še bolj) seznaniti.

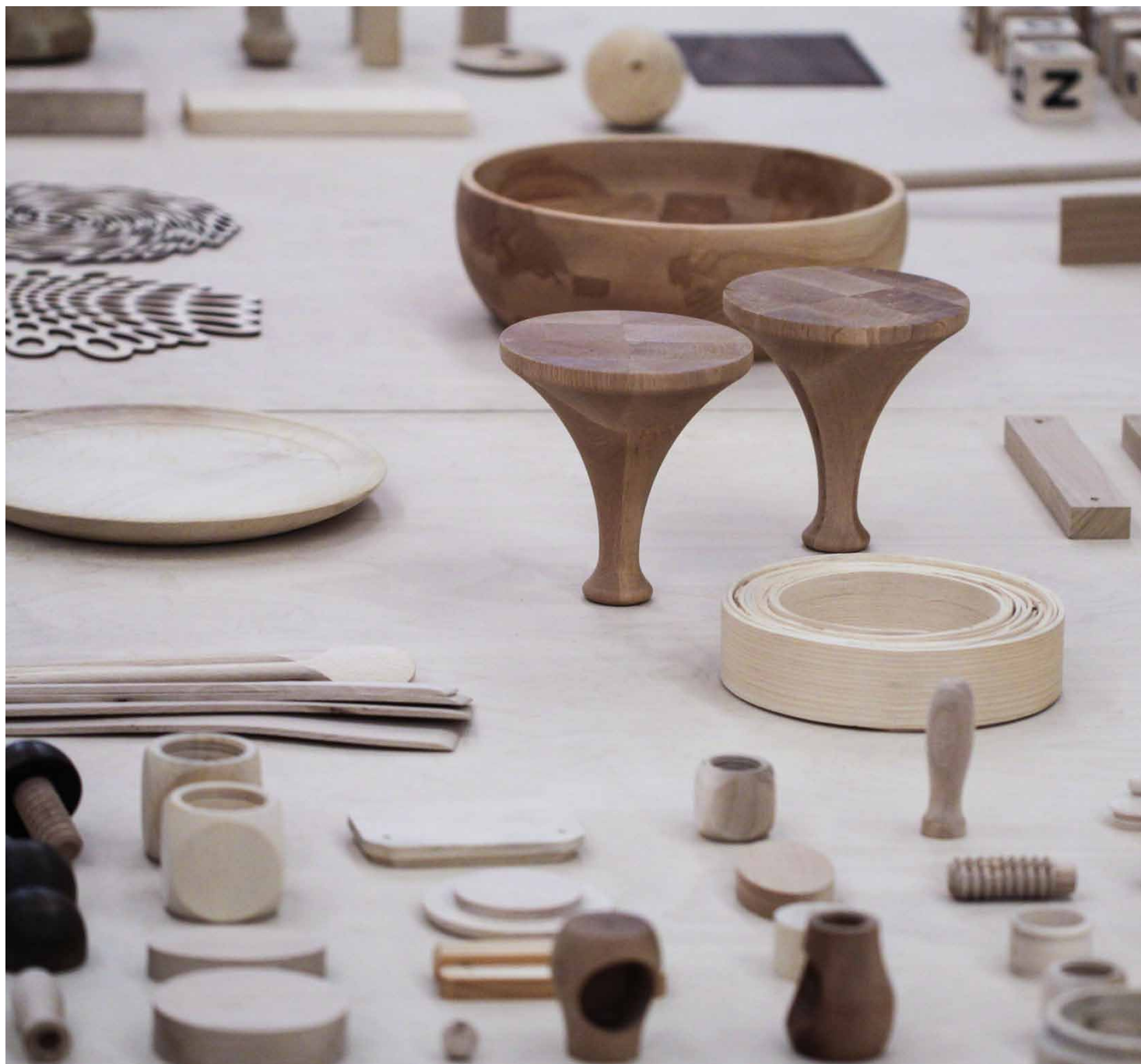
Zbirka 42, separat 3

*Izdala: Zavod Oloop, www.oloopdesign.com,
zanj Jasmina Ferček, in Društvo Pekinpah,
www.pekinpah.com, zanj Žiga Predan
Naročnik in producent: Zavod Oloop
Avtorica besedila: Barbara Predan
Lektura: Katja Paladin
Oblikovanje in fotografije: Tjaša Bavcon*

Projekt Tekstil ZDAJ! sofinancirata Mestna občina Ljubljana in Ministrstvo za kulturo. Publikacija je brezplačna.

Ljubljana, januar 2017

© Avtorica in Zavod Oloop

Kaj opazovati?

Še v tem trenutku, ko se lotevam pisanja, me moja pozicija opazovalke procesa bega.

Od začetka serije delavnic Tekstil ZDAJ! sem bila aktivno prisotna na večini delavnic. Poleg opazovanja dejavnega učenja je spontano nastal tudi kolaž pomešanih misli: od izjav udeležencev delavnic do mojih opažanj in hipnih misli. Posledično me danes, ko to pišem, ne bega več začetno vprašanje, »Kaj opazovati?«, temveč to, kako opazovano v

procesu analiziranja zadržati v vsej njegovi živosti, toploti, prekipevanju. Slednje me pravzaprav intrigira že od prvega povabila k sodelovanju s strani skupine Oloop.

Sprva se je njihovo povabilo k projektu zdelo preprosto. V procesu izvajanja delavnic imamo, v grobem gledano, dve strani. Tisto, ki delavnice vodi,

“
Kaj me odraža
v tem hipu?”

in drugo, ki delavnice pod vodstvom prve izvaja. Izziv, ki smo si ga zastavile zame, pa je bil zasesti tretjo pozicijo. Pozicijo opazovalke obeh strani v procesu. Zasesti torej pozicijo, ki je v procesu delavnic po navadi ni. Izziv je bilo vprašanje, kaj lahko ustvarim iz na novo generirane pozicije opazovalke, nekakšne nevidne muhe na steni. Ali bolje, kaj lahko iz danega – na podlagi etnografske metode – interpretiram. Povedano drugače, logiko mesta opazovalke smo utemeljile na načelu, ki ga Rajko Muršič opiše kot razumevanje, »da je človeško življenje mogoče sistematično preučevati z njegovo neposredno izkušnjo ali njenim najboljšim možnim približkom«¹.

“
Zanimivo mi je bilo, da
ni bilo treba vnaprej
določiti, kaj mora nastati.
Prepušči se in nastane.

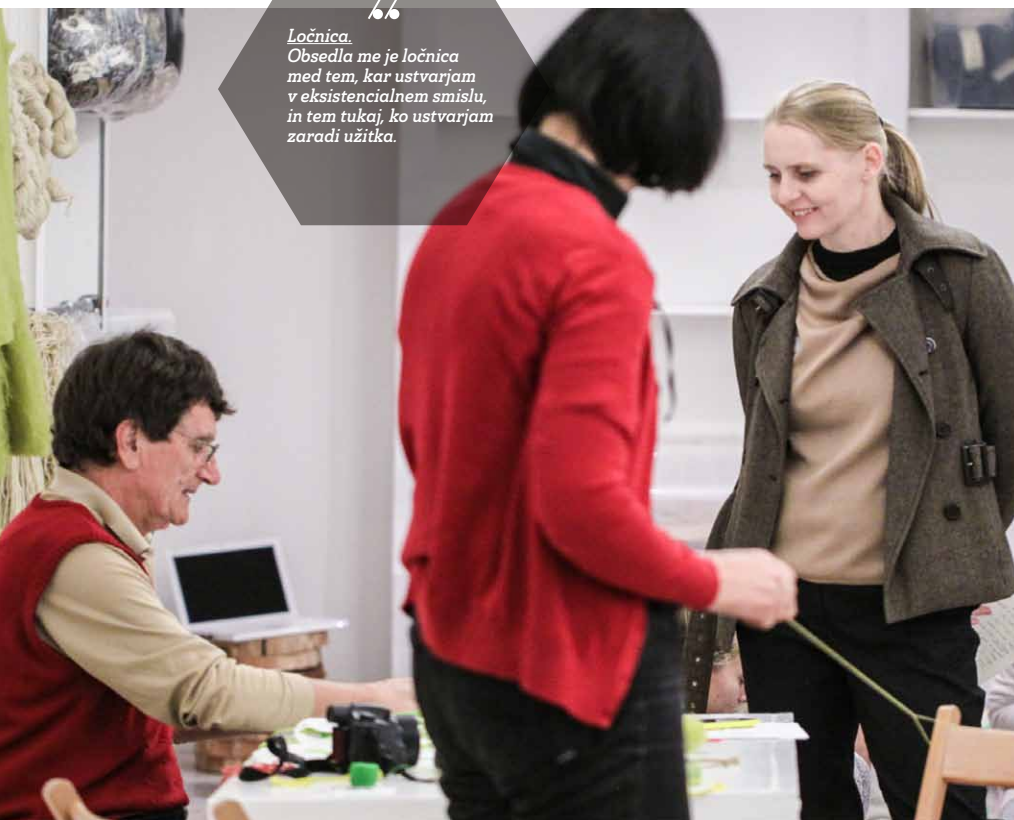
Ko končate, boste odšle ven
in preizkusile svojo rešitev.
Kako, prosim?!

¹ Rajko Muršič, *Metodologija preučevanja načinov življenja: temelji raziskovalnega dela v etnologiji ter socialni in kulturni antropologiji*, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Ljubljana 2011, str. 7.

“
Kako rešiti
perfekcionizma?
Zašijmo na roko.
Ampak to bo grdo!

“
Ločnica.
Obsedla me je ločnica
med tem, kar ustvarjam
v eksistencialnem smislu,
in tem tukaj, ko ustvarjam
zaradi užitka.

Pred prvo delavnico sem si v zvezek napisala na začetku omenjeno vprašanje: kaj zares opazovati? Temu sem dodala še naslednji vprašani: kam usmeriti svojo pozornost? Na odgovore sodelujočih, na njihovo telesno držo, na vloženo energijo ali predvsem na proces in izdelke, ki nastajajo? Na koncu sem se odločila, da bom sledila naslovu besedila in se prek opazovanja dejavno učila.

V procesu dejavnega opazovanja in učenja pa ni minilo niti pol ure, ko se je izkazalo, da moja pozicija opazovalke kot »nevidne muhe na steni« sploh ni tako neopazna. Od trenutka, ko nisem zavzela enega od tipičnih mest (vodje ali udeleženke delavnic), sem za udeleženke delavnic tudi

sama postala točka opazovanja. Slednje je bilo izredno zanimivo predvsem na prvi delavnici, ko moja vloga ni bila vnaprej predstavljena in napovedana. Čeprav smo ves čas delavnice opazovale druga drugo, nobena od udeleženk ni vprašala, kaj točno počnem in čemu si ves čas nekaj z rdečim svinčnikom zapisujem v zvezek.² Moj vtis glede njihovega opazovanja je bil večplasten. Če poenostavim: nekaterim sem šla na živce, druge so kazale radovednost in skušale »neopazno« prebrati zapisano, tretje so se me odločile ignorirati. Le ena me je v času treh ur prve delavnice ogovorila s stavkom: »Vi ste pa gospa kontrola, kajne?« Poglejmo torej, kaj me je pozicija »gospa Kontrole« naučila.

“
V Photoshopu je undo.
Iu pa ne, saj tu ni napak.

² Nekaj iztrganih stavkov in misli v obliki citatov dopolnjuje pričujoče besedilo.

Vzpostavitev odnosa prek dotika

Bruno Munari je v knjigi *Design as Art* zapisal, da je »kopiranje narave ena stvar, razumevanje narave pa druga«.³

Podobno je s kreativnostjo. Če za otroke večina zatrdi, da so že sami po sebi ustvarjalni, pa se nam za nas odrasle pogosto zdi, da je to stvar, ki jo imajo le redki, tisti talentirani ali za to

posebej izučeni. Vse, kar ostane preostalim, je kopiranje – ali pa nedelovanje. Če kaj, so delavnice Oloop pod raznovrstnimi mentoricami dokazale, da je bistvo ustvarjalnosti med odraslimi

66

Zadnjič se mi je zdelo, da moram nekaj pametnega narediti.
Danes sem se prepustila eksperimentiranju.

³ Bruno Munari, *Design as Art*, Penguin Books, London 2008, str. 158.

to, da si jo dovolimo ponovno odkriti. Da si dovolimo z lastno kreativnostjo ponovno vzpostaviti (aktiven) odnos. Da do tega pride, pa moramo po Johnu Bergerju vpeljati ključno komponento: dotik.

»Vidimo le tisto, kar gledamo. Gledanje je dejanje izbire. Rezultat tega dejanja je, da tisto, kar gledamo, postane del našega dosega. Toda ne nujno na dosegu roke. Šele z dotikom nečesa nam je omogočeno, da vzpostavimo odnos.«⁴

Prav dotik, taktilni dražljaj, nam torej šele omogoči, da aktivnost zares začnemo. Da ustvarjalnosti, ki jo imamo v sebi, sploh damo možnost, da jo (ponovno) odkrijemo. S tako preprostim

dejanjem, kot je otip, lahko nadomestimo ogromno število razlag, ki bi bile nujne, če bi bili primorani zgolj gledati. Pomislimo samo, koliko besed bi potrebovali, če bi namesto preprostega otipa poskušali na primer opisati mehko volno ali različne teksture lesa. Pa če bi bil opis še tako natančen, je vprašanje, ali bi zgolj na podlagi besed in gledanja opisano zares razumeli.

Slednje me spomni na mojega psa. Yoda je tibetanski terier in do vode ima ambivalenten odnos. Če dežuje, ga komaj spravim ven, toda vsakič, ko smo na morju, ga ta ogromna luža izjemno fascinira. Stoječ na robu obale, morje nenehno opazuje, nekaj malega tudi zakoraka vanj (na primer, da

“
Delavnica mi je pokazala,
kako se lotiti oblikovanja.
Na fakulteti namreč le
sledim navodilom kot
fjakarski konj.

“
Kako narisati tekstil?
Ali bolje: kako vidim tekstil in
ga glede na videno narišem?

»reši« kakšno palico, ki so jo valovi naplavili v bližino obale), kaj več pa ne. Prva leta naših dopustovanj nam psa ni uspelo spraviti v morje. Pa naj je bila še tako huda vročina, ali še toliko palic za »reševanje«, nikakor nam ga ni uspelo prepričati, da zna plavati. Vse dokler ga neko leto nismo dvignili v naročje in z njim počasi zakorakali v morje. V trenutku, ko Yoda ni več videl dna (bil pa je še vedno v naročju), je začel povsem spontano in intuitivno z vsemi štirimi tačkami plavati. Plavati po zraku. Vse, kar smo nato naredili, je bilo, da smo psa počasi spustili v morje – in Yoda je brez

najmanjše pomoči odplaval. Sicer na obalo, pa vendar zelo suvereno.

Bistvo je torej v tem, da ni dovolj le opazovati druge, kako ustvarjajo, treba se je potopiti v vodo in samostojno splavati. Treba se je dotakniti, treba je začeti vzpostavljati odnos, treba je poskusiti, se zmotiti (če napake sploh obstajajo⁵), začeti znova in se prepustiti iteracijam. Treba je vzpostaviti stik z materialom, saj – kot to za polje umetnosti označi Mladen Dolar – »ideje proizvajamo z materialom, s snovjo«⁶. Tega koraka preprosto ni mogoče preskočiti.

⁵ Nina Mršnik, vodja ene od delavnic, je na samem začetku procesa poudarila: »Napak nile

⁶ WgK, "Interview: Mladen Dolar", *Wie geht Kunst*, 22. 10. 2009, www.wiegehtkunst.com/?p=599; krajša različica v angleškem jeziku je dostopna tu: <http://conversations.e-flux.com/1/interview-with-mladen-dolar-i-think-to-make-art-is-to-make-a-break/5075> (oktober 2016).

⁴ John Berger, *Ways of Seeing*, British Broadcasting Corporation in Penguin Books, London 2008, str. 8.

“
Tekstil je zelo grafičen.

Z vzpostavitvijo takšnega odnosa bomo v vseh nas odkrili ustvarjalnost. Z odkritjem bomo odprli pot nadaljnji fazi učenja, fazi pridobivanja novega znanja. Faza učenja nam bo nato odprla vrata v polje raziskovanja in razumevanja. Namreč, ko enkrat razumeš, lahko začneš delati tudi tisto, česar še ni. Še več, lahko podvomiš o ustaljenem, začneš delati po svoje. Lahko ustvariš prelom z ustaljenim.

Prav te lastnosti pa so bistvene značilnosti kreativnosti.

Vse opisane faze so se v dobrih dveh tednih srečevanj odvijale v polju mojega dejavnega učenja. Na eni strani so udeleženci na različnih stopnjah odkrivali lastno ustvarjalnost, na drugi strani pa so jim mentorice vsak dan znova pokazale, kaj vse že imajo v sebi in kaj v resnici še zmorejo.

Vprašanje, ki te zadeva

Podobno kot je pogosto nesmiselno z besedami in vidom nadomeščati otip, se zdi enako nesmiselno z besedami poskušati ujeti energijo, vztrajnost, željo po raziskovanju, zavzetost in visoko stopnjo ustvarjalnosti.

Vse naštetu in še več sem imela privilegij opazovati na delavnicah, ki so se odvile pod skupnim naslovom Tekstil ZDAJ! Namesto podrobnega opisa procesa sem

izbrala dva vtisa, ki sta najdlje ostala z menoj. Oba na svoj način odsevata intenzivnost, ki so jo delavnice ustvarile.

“
Sedaj ustvarite vprašanje.
Vsi še naprej sedijo ...
Kar dajmo! ...
A je lahko to to?
Ja.

“
Prebrala me je v
sekundi dvajset.

Prvi vtis se vrtil okoli vprašanja, ali kot so to označile Oloopke, okoli partikularnega vprašanja, ki zadeva nas same. Vprašanje, ki je lahko povsem osebno ali vsesplošno. Vezano je lahko na dani trenutek ali pa nas že dalj časa spremlja. Edini pogoj je, da gre za vprašanje, na katero v tem hipu nimaš odgovora, in ta manko odgovora te zadeva. Lahko tudi preganja, muči. Gre za vprašanje, ki bi ga lahko označili tudi za nekakšno (zavestno ali nezavedno) gonilo. Nekaj, kar te vsakič znova sili, da si ga zastavljaš in vsakič znova iščeš odgovor nanj.

Odličnost izbrane naloge pa je v njenem detajlu. Vprašanja na nobeni stopnji procesa delavnice ni treba na glas ubesediti (če ga, to naredi vsak posameznik po lastni izbiri). Nasprotno, to, kar Oloopke postavijo pred

udeležence, je razmislek o manifestaciji vprašanja v tekstilu. Zgodi se nenaden obrat. Še maloprej si imel pred seboj le svoje vprašanje, na katero nisi imel odgovora, v naslednjem hipu pa si bil postavljen pred skoraj nemogočo nalogo. To isto vprašanje v nekaj kratkih minutah materializirati v tekstilu. Po prvi osuplosti ob nenavadnosti naloge se je že v naslednjem hipu večina prepustila premisleku o izraznosti. Prepustili so se zavedanju, da ni napačne materializacije izbranega vprašanja. In na ta način se je večina zavedela, da je ustvarjalnost pravzaprav že v njih. Sledil je dotik s tekstilom in začetek vzpostavitve, gradnje odnosa.

Za kako močno izkušnjo je šlo, je vsakič znova dokazalo nadaljevanje delavnice. Čeprav

“
Ali si dobila svoj odgovor?
Ugotovila sem, da ga v
resnici že poznam.

se je kratka naloga z vprašanjem že po nekaj korakih končala, pa je v resnici z večino ostala do konca. Ostala je pri nadaljnjih nalogah, tudi pri temeljni, vzpostavitvi razmerja med lesom in tekstilom. Rezultat

vzpostavljanja omenjenega odnosa je bil izjemno pogosto v tesni povezavi z zastavljenim vprašanjem. Pri nekaterih se je to izražalo v delnem ponavljanju forme materializiranega vprašanja, pri drugih v izbiri materiala, pri

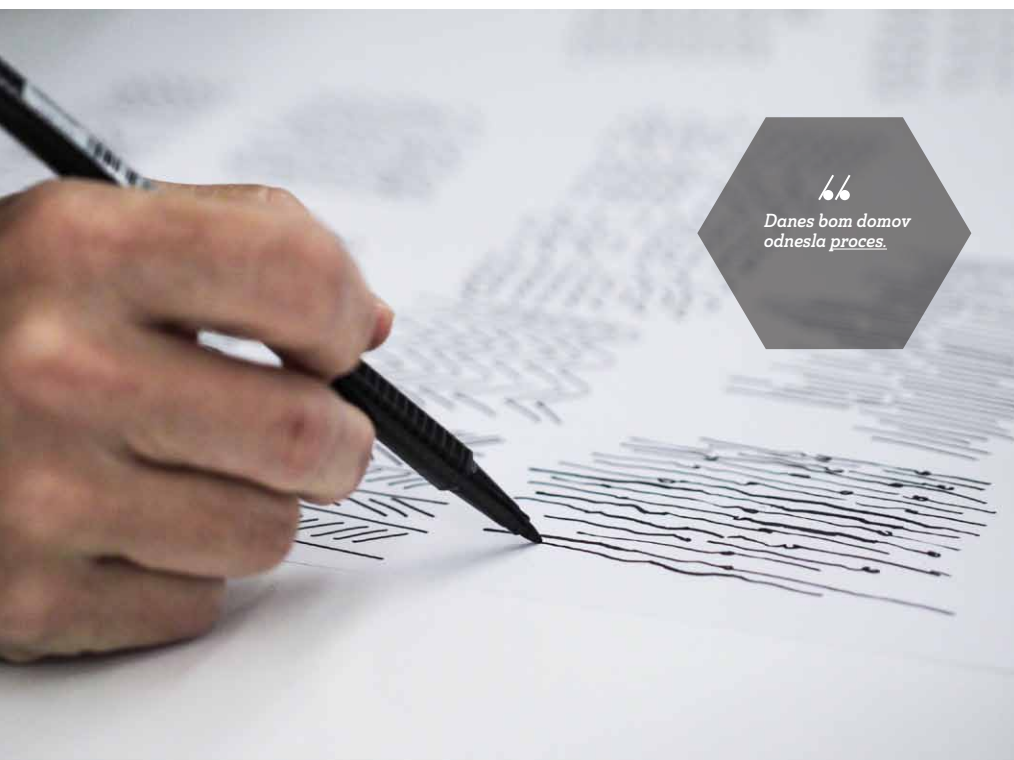
Moj problem je, da nikoli ne dokončam začetega. Danes pa sem namesto enega izdelka dokončala štiri. Dobra izkušnja.

tretjih pa se je na koncu izkazalo, da so nadaljevali materializacijo zastavljenega vprašanja ali pa poskusa odgovora nanj.

Kombinacija zadnjega je drugi vtis, ki sem se ga odločila ubesediti. Gre za delo udeleženke, ki si je na delavnici poiskala svoj prostor na tleh, na okrogli, topli preprogi. S hrbtom se je obrnila stran od ostalih udeleženk, stran od radovednih pogledov z ulice. Ves čas dela je molčala in na svoj način vzpostavljala odnos z materialoma, lesom in tekstilom. Ko sem šla prvič mimo nje, je izjemno zavzeto prepletala tekstilne trakove. Drugič je prvi del opustila in na nasprotni strani počasi iskala načine drugačnega prepleta. Ob tretjem obhodu je sedela in zrla v trakove, ki so bili v tem hipu v celoti razpleteni. Mestoma je tekstil le tipala, skoraj božala, in

nato znova začejala. Ob mojem četrtem krogu se ji je približala ena od mentoric in odločila sem se prisluhniti, saj me je njeno raziskovanje odnosa izjemno pritegnilo. Raziskovanje je namreč prehajalo od zgolj vzpostavljanja razmerja med dvema materialoma do stopnje, ko je v razmerje vstopala tudi ona sama.

Po pričakovanju je govorila tiho, zadržano, mestoma negotovo glede tega, kar počne. Na vprašanje, kako je naslovila delo, je odgovorila: »Proces učenja«. In nato nadaljevala: »Pravzaprav še vedno iščem odgovor na svoje vprašanje. Iščem odgovor na to, kako biti vztrajna. Najprej sem začela s tem, kar znam. Potem sem se odločila poskusiti nekaj novega, a sem se zapletla, prenehala in si pustila, da se k temu kasneje vrnem. Morda bom nadaljevala,

Danes bom domov odnesla proces.

Začneš z nečim. Domov pa odideš s povsem drugo idejo.

lahko pa tudi razdrem. Ali pa le tipam. Slike na steni so nekaj končnega. Moj izdelek pa je lahko končen, lahko pa ni. Vsakič znova lahko prepleteno razdreš in začneš znova, poveš svojo zgodbo. Omogoča ti, da si vztrajen in zgodbo dokončaš, ali pa ne.« Ko je končala, naju je pogledala in bila osupla nad najinim navdušenjem. Navdušenjem nad ustvarjeno mislijo, nad materializacijo misli,

nad neverjetno paletu možnosti, ki jih je vzpostavila, medtem ko je vzpostavljala dialog. Dialog med materialoma in samo seboj. Dialog o tem, kaj vse bi izbrani materiali v kontekstu forme in vsebine še lahko bili. Moč njenega dela je ležala v potencialnosti. V potencialnosti, ki se lahko zgodi, ali pa ne. Ali se bo zgodila, je prepuščeno nam samim.

“
*Tekstil, fotografije in besede:
odnosnost, kuštrava, brstenje,
odprtost, rojstvo, gorišče, brez
besed, cvetenje, odraščanje,
(samo)spominjanje, kontrast,
rast, napredek, družina*

Proces pa se tu ne konča

Prek opazovanja, prek dejanja učenja sem bila dnevno priča manjšim in večjim osebnim zgodbam, premislekom, spontanosti in sproščnemu raziskovanju.

Opazovati odrasle, ki prek ustvarjalnih delavnic v sebi ponovno odkrijejo ali potrdijo vsem dano ustvarjalnost, je bilo prvovrstna izkušnja. Pomembno pa je razumeti, da se proces tu ne konča. Bruno Munari namreč opozori, da po fazah raziskovanja, razumevanja in lastnega ustvarjanja s pridobljeno izkušnjo vstopimo

v fazo, ko lahko začnemo znanje deliti drugim. In to je apel vsem nam, ki smo se imeli priložnost spoznati in družiti:

Ustvarjalnost je v vseh nas. S pridobljeno izkušnjo, s pridobljenim znanjem pomagajte ostalim, da jo tako, kot ste imeli možnost vi, ponovno odkrijejo tudi oni.

“

Sem veliko bolj kreativna,
kot sem si mislila.

Seznam akcij:

Ustvarjaj z ANO KYRO BEKŠ
Ustvarjaj z OLOOPOM
Ustvarjaj z NINO MRŠNIK
Dialog z MAJO HAWLINA
Ustvarjaj s HEDVIG AF EKENSTAM
Predstavitve TEXTILE ARTS CENTRA IZ
NEW YORKA
Zaključni RAZSTAVNI DOGODEK

*Lokacija delavnice in zaključnega
razstavnega dogodka: Mestni trg 15,
Ljubljana*

*Zahvaljujemo se donatorjem lesenih
polizdelkov in ostalih materialov: Wilsonic
Design, Les Dekor, Zgonc, Studio Drevo,
Prokum, Silvo Košmrlj, Nada Košir, Jože
Carli, Alojz Adamič, Darjan Pernar,
Jana Mršnik – Bela Bela, Woodynotes,
Mellow Moose Station, Liupka, Muzej za
arhitekturo in oblikovanje*

